

GİRİŞİM SERMAYESİ FONU YATIRIM ORTAKLIKLARINA ve GİRİŞİM SERMAYESİ YATIRIM FONUNA YAPILAN YATIRIMLARIN KURUMLAR VERGİSİ MÜKELLEFLERİ AÇISINDAN AVANTAJLARI

*CORPORATE TAX ADVANTAGES OF VENTURE
CAPITAL TRUST AND PRIVATE EQUITY FUND
INVESTMENTS*

Fatih YURTGÜN^(*)

ÖZ

Ülkelerin gelişmişlik düzeyi arttıkça ihtiyaçlar değişip çeşitlenmekte, bu da duruma paralel olarak ihtiyaçları karşılamak üzere faaliyette bulunan sektörlerin artmasına neden olmaktadır. Gelişmişlik düzeyinin artmasının bir diğer sonucu da sermaye birikiminin artması olarak karşımıza çıkmaktadır. Yeni sektörlerin ortaya çıkması, bu sektörlerin desteklenmesini ve finanse edilmesini gerektirmekte, bu sebeple de sermaye/fon fazlası olan kişiler/şirketler yeni sektörlerle yatırım yapma ihtiyacı hissetmektedirler. Özellikle II'nci Dünya Savaşından sonra Amerika'da başlayan ve sonrasında tüm dünya-ya yayılan girişim sermayesi kavramı bu ihtiyacın sonucu olarak doğmuştur. Çalışmamızda "girişim sermayesi"nin tarihsel gelişimine kısaca değinerek kamunun bu husustaki düzenlemelerinin gerekliliği ve Türkiye'deki mevzuat uygulamalarına bir bakış atacağız.

Anahtar Kelimeler: Girişim sermayesi fonu, girişim sermayesi yatırım ortaklığı, kurumlar vergisi indirimi, vergi teşviki

ABSTRACT

As countries' development level increases, needs change and diversify, and this increases the number of sectors operating to meet these needs. Another result of development is an increase in accumulation of capital. The occurring of new sectors requires support and finance, and thus, those who possess excessive capital/funds invest in new sectors. The concept of private equity, which began in the US particularly after the Second World War and then spread throughout the world, occurred as a result of this necessity. This study explores the brief history of private equity, examines the necessity of public regulation and finally analyses the implementation in Turkey.

Keywords: Private equity fund, venture capital trust, corporate tax reduction, tax incentive

^(*) Vergi Müfettişi

1- GİRİŞ

Girişimciler genelde beşeri sermayeleri ile bir fikir ortaya koymakta, ortaya konulan bu fikir ise ilk bakışta riskli ama beklenen getirisi oldukça yüksek olmaktadır. Ortaya konulan fikrin yatırıma dönüşmesi için ise sermaye ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Apple örneğinde olduğu gibi; ilk “Apple I” bilgisayarıyla kullanacakları parçaları alabilmek için; Steve Jobs, Volkswagen minibüsünü ve eski bir HP çalışanı olan Steve Wozniak ise Hewlett-Packard 65 marka bilimsel hesap makinesini satmışlardır.¹ Bugün ise bakıldığında Apple yaklaşık 800 milyar USD piyasa değeri ile dünyanın en değerli şirketi olarak karşımızda durmaktadır. Apple şirketinin başarısında teknolojik anlamda kendine has ürün gamının olması yanında, kuruluşundan itibaren “girişim sermayesi fonları”nın sermaye katkısının ciddi etkisinin olduğu söylenebilir. Çalışmamızda “girişim sermayesi”nin ne olduğu, tarihsel gelişimi, kamunun bu husustaki düzenlemelerinin gerekliliği ve Türkiye’deki mevzuat uygulamalarına bakacağız.

2- GİRİŞİM SERMAYESİ ve GİRİŞİM SERMAYESİ YATIRIM ORTAKLIKLARI

2.1- Girişim Sermayesi Nedir?

Teknoloji ağırlıklı sanayileşme stratejisinin benimsendiği başta ABD, İngiltere, Fransa, Japonya, Hollanda ve Almanya gibi ülkelerde özellikle II. Dünya Savaşından sonra ortaya çıkan risk sermayesi genel olarak; dinamik, yaratıcı ancak finansal gücü yeterli olmayan girişimcilerin yatırım fikirlerini gerçekleştirmeye olanak tanıyan bir yatırım finansmanı biçimi olarak tanımlanabilir.

Risk sermayesi yatırımında var olan risk; yeni bir ürün yaratılması ve piyasada tutulması riskidir. Ancak yüksek riskin yüksek getiriye getireceğinden yola çıkan bu finansman modelinde; alınan riskin başarıya dönüşmesi durumunda sağlanacak yüksek kar marjı ve büyük satış hacminden kaynaklanan verimlilik artışı bu şirketlere ortak olmak suretiyle finansman sağlayan yatırımcıların faydasını oluşturur. İngilizcede “Private Equity” olarak adlandırılan “girişim sermayesi” kavramı ise “risk sermayesi” kavramını da kapsayacak şekilde, fikirlere ve henüz başlangıç aşamasındaki yeni kurulmuş şirketlere yapılan yatırımların yanında, satın almaları, yeniden yapılandırılmaları ve büyüme stratejisi güden genellikle 3-10 yıllık şirketlere yapılan büyüme ve genişleme yatırımlarını da kapsayacak şekilde kullanılmaktadır. Bu çerçevede, girişim sermayesi, fon fazlasına sahip yatırımcıların, gelişme potansiyeli yüksek olan küçük ve orta ölçekli işletmelerin oluşumu ve faaliyete geçmesi için yaptıkları uzun vadeli bir yatırım olarak da ifade edilebilir.²

Girişim sermayesi kavramı ile birlikte melek yatırımcılık kavramından da bahsetmek yerinde olacaktır. Genel olarak “melek yatırımcı” tabiri yüksek risk ve yüksek büyüme potansiyeli içeren ancak finansman ihtiyacı içinde olan girişimcilere, kuruluşlarının çok erken bir döneminde yatırım yapan özel bir yatırımcı tipini tanımlamak için kullanılmaktadır. Melek yatırımcılar genellikle kendileri de başarılı birer girişimci olan ve elinde fon fazlası bulunan iş insanlarıdır; bu yatırımcılar ellerindeki serbest fonu riskli ama getiri potansiyeli yüksek yatırım alanlarına yönlendirirken aynı zamanda yatırım konusu işe sürekli danışmanlık sağlayarak da gelişmesine yardımcı olurlar. Girişim sermayesinden farkı, kurumsal bir örgütlenme ve düzenli olarak yatırım amacı gütmeyen bir melek yatırımcının bireysel olarak

¹ <http://ekonomi.haberturk.com/teknoloji/haber/1048441-son-senelerin-yukselen-degeri-applein-bilinmeyenleri/5> Erişim tarihi 04.03.2015

² 1 SPK, Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları, SPK Yatırımcı Bilgilendirme Kitapçıkları-6, Ankara, 2010

ya da sahip olduğu kurumlar aracılığı ile uygun buldukları projelere yatırım yapma imkânlarıdır.³ Bu tarz yatırımcılara en iyi örnekler, bundan birkaç sene önce BloombergHT'de yayımlanan "Dragons' Den" programı ve onun Türkiye versiyonu ile şu anda 360 TV'de yayımlanan "Bir Fikrin mi Var?" isimli programlardır.

2.2- Girişim Sermayesi Kavramının Tarihsel Gelişimi

Girişim sermayesi kavramı finansal piyasalarda ilk olarak İkinci Dünya Savaşından sonra görülmeye başlanmıştır. Dünya ekonomisinin öncüleri olan ABD ve Japonya'da faiz karşılığı kredi veren bankaların yerini ortaklığa dayanan finans kurumları almaktaydı. Günümüzde ise ekonomik güçlerinin temelinde teknoloji üretimi bulunan ABD, İngiltere, Japonya, Kanada ve Almanya gibi ülkelerde ileri teknoloji girişim sermayesi modelleri ile desteklenmektedir. Dünya bankası ve diğer uluslararası finansman kuruluşları geliştirmekte olan ülkelere de girişim sermayesi sistemini önermektedir. Modern anlamda girişim sermayesi ile kurulan ilk şirket bir dönemlerin efsanevi bilişim markası 'Digital'dir. Bu firma 15 yıl içerisinde piyasa değerini tam beş bin kat artırmıştır. Girişim sermayesi finansman modeli 1980'lerle birlikte Avrupa ve Japonya'da da yaygın bir uygulama alanı kazanmaya başlamış bulunmaktadır. Dünyada girişim sermayesi ile ilgili rakamlar çok hızlı bir şekilde artış göstermiştir. Amerika'da 1970-2000 yılları arasında toplam 16,278 şirkete 273 milyar dolarlık yatırım yapılmıştır. Bu şirketler 2000 yılında; 7,6 milyon insanı istihdam etmiş ve 1,3 trilyon dolarlık ciroya ulaşmıştır. Bu rakamlar ABD iş gücünün %5.9'u ve GSYİH'nın %13.1'ine karşılık gelmektedir. Görüldüğü üzere girişim sermayesi yatırımları sayesinde gelişen firmalar ülke ekonomisine oldukça katkıda bulunmaktadır. Girişim Sermayesi ile finanse edilen şirketler diğer şirketlere oranla aynı dönem içerisinde;

- Satışlarını iki kat daha hızlı arttırmakta,
- 3 kat daha fazla vergi ödemekte,
- İhracatları iki kat daha hızlı artırmakta,
- Ar-Ge'ye 3 kat daha fazla yatırım yapmakta ve
- Her 36,000 dolarlık yatırıma bir istihdam sağlamaktadırlar.

Dünya çapında girişim sermayesine verilen önem sayesinde Amazon ve Apple gibi birçok firma gelişmiştir. Ayrıca, girişim sermayesi sistemlerine gösterilen önem her geçen gün artış göstermektedir.⁴

2.3- Girişim Sermayesinde Kamunun Varlığı

Ülkelerin gelişmişlikleri; ekonominin büyüklüğü ve büyüme hızı, hane halkının refah düzeyi ve tasarruf eğilimi, eğitim sisteminin kalitesi, beşeri sermayenin kalifikasyonu, girişimcilik kültürü, parasal sermayenin yeterliliği, ülkenin dış piyasalarda güvenilirliği, piyasa yapısının derinliği, hukuk sisteminin hızlı ve etkin çalışması, kamu kesiminin dinamik bir yapıda olması gibi birden çok ve birbiri ile yüksek korelasyona sahip değişkenlerle ölçülüp değerlendirilebilir.

³ Ayhan Üstün, "Girişim Sermayesi ve Melek Yatırımcılara Yönelik Vergi Düzenlemeleri", KPMG Gündem Temmuz - Ekim 2012

⁴ Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu tarafından yayımlanan "Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı Sistemi" başlıklı bilgilendirme dökümanından alınmıştır. <http://www.yoikk.gov.tr/upload/komiteler/kobi/gsyo.pdf> Erişim Tarihi 04.03.2015

Gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerde tasarruf eğilimi arttıkça sermaye yapısı güçlenmekte, yeni yatırım yapmak isteyen girişimciler ve yeni yatırımlar artmaktadır. Ancak optimal yatırım kararı ve tutarına ulaşma noktasında bir “elin” varlığı gerekmektedir. Bu da kamu kesimidir. Kamu kesimi ekonomik hayata ilişkin genel düzenlemeleri yanında, girişim sermayesi kavramı gibi hususlarda müdahil olarak özel düzenlemelerde bulunmaktadır. Burada amacın; hem yerleşik hem de yabancı yatırımcılara, müteşebbislere yatırım yapılması için uygun ortamı hazırlamak ve devamlılığını sağlamak olduğu söylenebilir. Kamu idaresi bu amaca ulaşmada yasal düzenlemeler yaparak konumuz olan girişim sermayesi kavramı ile ilgili hem farkındalık yaratmak, hem de girişim sermayesinin etkinliğini artırmaya çalışmaktadır. Girişim sermayesi kavramına ilişkin dünya örneklerine bakıldığında zaman; kamunun düzenleyici işlemlerinin, oluşturduğu teşvik programlarının çoğu zaman başarılı sonuçlar verdiği ve dünya devi şirketlerin oluşmasında yardımcı olduğu görülmüştür.

2.4- Girişim Sermayesi Kavramı ile İlgili Türkiye Uygulamaları

Girişim sermayesi kavramı ile beraber anılabilecek diğer bir kavramın “melek yatırımcı” kavramı olduğundan makalemizin başında bahsetmiştik. Melek yatırımcılık kavramının Türkiye’de yasal zemine kavuşması hususu 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun ek 5’inci maddesi ile gerçekleşmiş ve Hazine Müsteşarlığına bireysel katılım sermayesinin desteklenmesi, bireysel katılım yatırımcılarının izlenmesi, denetlenmesi gibi hususlarda yetki verilmiştir. Buna paralel olarak 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununa eklenen geçici 82’nci madde ile 31.12.2017 tarihine kadar Hazine Müsteşarlığından bireysel katılım yatırımcısı lisansı almış tam mükellef gerçek kişilerin yıllık 1.000.000 TL’yi aşmamak üzere tam mükellef anonim şirketlere ait iştirak hisselerini en az iki tam yıl elde tutmaları şartıyla, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun değerlemeye ait hükümlerine göre hesapladıkları hisselerin tutarlarının %75’ini yıllık beyannamelerine konu kazanç ve iratlarından hisselerin iktisap edildiği dönemde indirebilecekleri, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TÜBİTAK ile KOSGEB tarafından belirlenen araştırma, geliştirme ve yenilikçilik programları kapsamında projesi son beş yıl içinde desteklenmiş kurumlara iştirak sağlayan bireysel katılım yatırımcıları için bu oran %100 olarak uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Uygulamanın usul ve esasları ise 21.08.2013 tarih ve 28742 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Bireysel Katılım Yatırımcısı İndirimi Hakkında Tebliğ” ile belirlenmiştir. Bu hükümle Türkiye melek yatırımcılara sağlanan vergisel destek ile dünyada en cazip yatırım teşvik sistemlerinden birine sahip ülkelere birisi haline gelmiş bulunmaktadır.

Bu bilgidenden sonra ise kurumlar açısından bizi ilgilendiren Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları ve Girişim Sermayesi Fonu kavramlarına bakılacaktır.

2.4.1- Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları (GSYO)

20.03.2003 tarih ve 25054 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Seri:VI, No:15 “Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği” ile girişim sermayesi kavramı mevzuatımıza dahil olmuştur. En son 09.10.2013 tarih ve 28790 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren ve önceki tebliği yürürlükten kaldıran Seri III, 48.3 nolu aynı adlı tebliğ ile girişim sermayesi kavramı ile ilgili esaslar tekrar belirlenmiştir. Tebliğe göre; “Girişim sermayesi yatırım ortaklığı, bu Tebliğ ile belirlenmiş usul ve esaslar dâhilinde, girişim sermayesi yatırımları, sermaye piyasası araçları

ve Kurulca belirlenecek diğer varlık ve haklardan oluşan portföyü işletmek amacıyla paylarını ihraç etmek üzere kurulan veya esas sözleşme değişikliği yolu ile dönüşen, Kanunun 48 inci maddesinde sınırı çizilen faaliyetler çerçevesinde olmak kaydı ile bu Tebliğde izin verilen diğer faaliyetlerde bulunabilen ve kayıtlı sermaye sistemine tabi anonim ortaklık olan sermaye piyasası kurumudur.” şeklinde bir tanımlama yapılmıştır. Yine aynı tebliğin 21’inci maddesinde girişim sermayesi yatırımının hangi esaslar dahilinde yapılması gerektiği hususu hüküm altına alınmıştır. Buna göre;

(1) Girişim şirketlerinin, sınai, zirai uygulama ve ticari pazar potansiyeli olan araç, gereç, malzeme, hizmet veya yeni ürün, yöntem, sistem ve üretim tekniklerinin meydana getirilmesini veya geliştirilmesini amaçlamaları ya da yönetim, teknik veya sermaye desteği ile bu amaçları gerçekleştirebilecek durumda olmaları gereklidir.

(2) Ortaklıklar birinci fıkra kapsamında sadece anonim ve limitet şirketlere yatırım yapabilir. Yatırım tarihi itibari ile limitet şirket olan girişim şirketlerinin, ilk yatırım tarihini takip eden bir yıl içinde anonim şirkete dönüşüm işlemlerinin tamamlanması zorunludur. Bu fıkra kapsamındaki yükümlülüklerin yerine getirilmesinden ortaklık yönetim kurulu veya yönetim kurulunca yetkilendirilmiş olması halinde ilgili murahhas üye sorumludur. Bu sorumluluk, 25 inci madde kapsamında dışarıdan hizmet alınması halinde de devam eder.

(3) Ortaklıklar, girişim sermayesi yatırımı olarak;

- a) Girişim şirketlerine doğrudan veya bu Tebliğde tanımlanan yurtiçinde kurulu özel amaçlı şirketler ve yurtdışında kurulu kolektif yatırım kuruluşları vasıtasıyla dolaylı olarak sermaye aktarımı veya pay devri yoluyla ortak veya girişim şirketlerinin kurucusu olabilirler.
- b) Girişim şirketlerinin ihraç ettiği borçlanma araçlarına yatırım yapabilirler.
- c) Yatırımlardan kaynaklanan riskin yatırıma yönlendirilen anapara miktarı ile sınırlı olması kaydıyla sadece bu Tebliğde tanımlanan girişim şirketlerine sermaye yatırımı yapmak üzere yurtdışında kolektif yatırım amacıyla kurulan kuruluşlara doğrudan ve dolaylı olarak yatırım yapabilirler.
- ç) Diğer girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının ihraç ettiği sermaye piyasası araçlarına ve girişim sermayesi yatırım fonlarının katılma paylarına yatırım yapabilirler.
- d) BİAŞ Gelişen İşletmeler Piyasasında işlem gören şirketlerin paylarına yatırım yapabilirler.
- e) Girişim şirketi niteliğindeki halka açık şirketlerin borsada işlem görmeyen paylarına yatırım yapabilirler.
- f) Girişim şirketlerine borç ve sermaye finansmanının karması olarak yapılandırılmış finansman sağlayabilirler.
- g) Esas sözleşmelerinde belirlenen faaliyet alanları sadece bu Tebliğde tanımlanan girişim şirketlerine yatırım yapma amacı ile sınırlandırılmış olan yurtiçinde kurulu özel amaçlı anonim şirketlere ortak olabilirler.⁵

2.4.2- Girişim Sermayesi Fonu

Girişimciliğin teşvik edilmesi amacıyla; 15.06.2012 tarihli ve 28324 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6322 Sayılı Kanunun 15’inci maddesiyle; 213 Sayılı Vergi Usul Kanununa, “Girişim Sermayesi Fonu” başlığını taşıyan 325/A maddesi eklenmiştir.

⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz, Seri III, 48.3 Nolu “Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği”

Söz konusu madde hükmüne göre;

“Sermaye Piyasası Kurulunun düzenleme ve denetimine tabi olarak Türkiye’de kurulmuş veya kurulacak olan girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına sermaye olarak konulması veya girişim sermayesi yatırım fonu paylarının satın alınması amacıyla, ilgili dönem kazancından veya beyan edilen gelirden girişim sermayesi fonu ayrılabilir. Bu fon, kurum kazancının veya beyan edilen gelirin %10’unu ve öz sermayenin %20’sini aşamaz.

Girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarlar pasifte geçici bir hesapta tutulur. Mükelleflerce, fonun ayrıldığı yılın sonuna kadar girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya girişim sermayesi yatırım fonlarına yatırım yapılmaması halinde, zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler gecikme faizi ile birlikte tahsil edilir.

Bu fon; amacı dışında herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledilmesi, işletmeden çekilmesi, ortaklara dağıtılması, dar mükelleflerce ana merkeze aktarılması veya işin terki, işletmenin tasfiyesi, devredilmesi, bölünmesi ya da girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin veya girişim sermayesi yatırım fonu katılma paylarının elden çıkarılmasından itibaren altı ay içinde bu maddede belirtilen amaçla yeniden kullanılmaması halinde, bu işlemlerin yapıldığı veya sürenin dolduğu dönemde vergiye tabi tutulur.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca belirlenir.”

Yukarıda yer alan ve yeni yatırımları teşvik etme amacıyla vergi mevzuatına dahil olan girişim sermayesi fonu kavramı ile ilgili düzenlemelerden bir diğeri ise 6322 Sayılı Kanun’un 36’ncı maddesi ile 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun “Diğer İndirimler” başlıklı 10’uncu maddesinde yapılan değişikliktir. Maddeye eklenen (g) bendi ile “213 sayılı Vergi Usul Kanununun 325/A maddesine göre girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarların beyan edilen gelirin %10’unu aşmayan kısmı”nın kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla, kurum kazancından indirilebileceği hükmü yer almaktadır.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu’nun 325/A maddesinin son fıkrasında yer alan yetki hükmü çerçevesinde uygulama esasları 7 seri nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde açıklanmıştır.⁶

Söz konusu tebliğe göre;

Kurumlar vergisi mükellefleri Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına sermaye olarak koymak veya girişim sermayesi yatırım fonu almak amacıyla ilgili dönem kazancından girişim sermayesi fonu ayırabileceklerdir. Ayrıca girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarlar kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla, kurum kazancından indirilebilecektir.

Söz konusu indirimin gerçekleşebilmesi için ilgili yılda ayrılan fon tutarının beyan edilen gelirin %10’unu, toplam fon tutarının ise öz sermayenin %20’sini aşmaması gerekmektedir. Tebliğ metninden bu iki hususun bir arada gerçekleşmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Ayrılan fonun ise içinde bulunulan yılın sonuna kadar Türkiye’de kurulmuş veya kurulacak olan ve SPK düzenlemelerine ve denetimine tabi Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına veya yatırım fonlarına yatırım yapılması gerekmektedir. Ayrılan fonun ilgili yılın kurumlar vergisi beyannamesinde ayrıca gösterilmesi gerekmektedir.

İndirim tutarının tespitinde beyan edilen gelir olarak ticari bilanço kâr veya zararına kanunen kabul edilmeyen giderler eklenmek ve geçmiş yıl zararları ile varsa tüm indirim ve istisnalar düşülmek suretiyle bulunan tutar dikkate alınacaktır.

⁶ 31.12.2012 tarih ve 28514 (4. Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Ticari Bilanço Kârı (Zararı)
+
Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler
-
Cari Yıla ait Zarar, İstisnalar ve İndirimler
-
Mahsup Edilecek Geçmiş Yıl Zararı
-
Kazancın Bulunması Halinde Uygulanacak Diğer İndirimler
=
Beyan Edilecek Gelir
Girişim Sermayesi Fonu=Beyan Edilecek Gelirin %10'u Öz Sermayenin %20'si

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 325/A maddesine göre girişim sermayesi fonu ilgili dönem kazancından ayrılacağından, pasifte özel bir fon hesabına alınacak tutar hesap dönemi sonu itibarıyla tespit edilebilecektir. Bu çerçevede, fon hesabına alınma işleminin, izleyen hesap döneminin başından itibaren kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği tarihe kadar yapılması gerekmektedir. Bu şekilde, indirim konusu yapılacak olan kazanç tutarı, ilgili dönemin genel sonuç hesaplarına yansıtacak olup kurumlar vergisi beyannamesinin ilgili satırında gösterilmek suretiyle de indirimden yararlanılabilecektir.

Dolayısıyla geçici vergilendirme dönemlerinde fon ayrılması ve indirim uygulamasından yararlanılması mümkün değildir.

Girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarların mükelleflerce pasifte geçici bir hesapta tutulması, fonun ayrıldığı yılın sonuna kadar girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya fonlarına yatırım yapılması gerekmektedir. Söz konusu yatırımın yapılmaması halinde, indirim konusu yapılan tutar nedeniyle tahakkuk ettirilecek vergi gecikme faizi ile birlikte mükelleften tahsil edilecektir.

İndirim konusu yapılacak tutarın tespitinde, her yıl girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarların ayrı ayrı dikkate alınması gerekmektedir. Önceki yıllarda ayrılan fon tutarları için tekrar indirim uygulanmayacaktır. Ayrılan toplam fon tutarı hiçbir suretle öz sermayenin %20'sini aşamayacaktır.

Örnek: Hesap dönemi takvim yılı olan ABC A. Ş.'nin 2014 yılı dönem sonu öz sermayesi 6.000.000 TL olup, şirket 2014 yılında 2.800.000 TL kazanç elde etmiştir. Bu kazancın 1.000.000 TL'lik kısmı serbest bölge kazancıdır. Şirketin ayrıca, 300.000 TL kanunen kabul edilmeyen gideri, 400.000 TL yatırım indirimi hakkı ve 2013 yılından devreden 500.000 TL geçmiş yıl zararı bulunmaktadır. Kurum cari yıla ilişkin olarak 200.000 TL tutarında geçici vergi ödemiştir.

Kurum 01.01.2015 tarihinde yaptığı yönetim kurulu toplantısında cari dönem kazancından girişim sermayesi fonu ayırma ve dönem karını dağıtmama kararı almıştır.

Örneğimize göre şirketin ayırabileceği girişim sermayesi fon tutarının ne kadar olduğu aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

<i>Girişim Sermayesi Fonu Hesaplaması</i>		<i>Tutar (TL)</i>
Kurum Ticari Kazancı	A	2.800.000
KKEG	B	300.000
Kazanç ve İlaveler Toplamı	C=A+B	3.100.000
İndirim ve İstisnalar	D=E+F+G	1.900.000
-Geçmiş Yıl Zararı	E	500.000
-Serbest Bölge Kazancı	F	1.000.000
-Yatırım İndirimi	G	400.000
Beyan Edilecek Gelir	H=C-D	1.200.000
-Girişim Sermayesi Fonu	I=H x 0,10	120.000
Şirket Öz sermayesi	J	6.000.000
Şirket Öz sermayesinin %20'si		1.200.000

Yukarıdaki tabloya bakıldığında şirketin beyan edilecek gelirinin 1.200.000 TL olduğu hesaplanmıştır. Dolayısıyla bu tutarın %10'u oranında girişim sermayesi fonu olan 120.000 TL, şirket öz sermayesinin %20'sini de geçmediğinden ayrılabilir fon tutarı olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğimizden hareketle diğer değişkenler sabit olmak kaydıyla şirket öz sermayesi 500.000 TL olsaydı, bu tutarın %20'si olan 100.000 TL mükellef şirketin ayrılabilir fonu maksimum girişim sermayesi fonu olacaktır. Ayrılabilir fon tutarına ilişkin muhasebe departmanının yapacağı yevmiye kaydı ise aşağıdaki gibi olacaktır.

<i>01.01.2015-----XX nolu yevmiye</i>	<i>Borç</i>	<i>Alacak</i>
570 Geçmiş Yıllar Karı	120.000	
549 Özel Fonlar		120.000

İşletme fon hesabına gerekli kaydı yapmak suretiyle şartları sağladığından, ayırdığı girişim sermayesi fonunu, 2014 yılı kurumlar vergisi beyannamesinde indirim konusu yapabilecektir. Aşağıdaki tabloda ise şirketin 2014 yılı kurumlar vergisi beyanname özeti gösterilmektedir.

<i>Kurumlar Vergisi Beyanı (25.04.2015)</i>		<i>Tutar (TL)</i>
Kurum Ticari Kazancı	A	2.800.000
KKEG	B	300.000
Kazanç ve İlaveler Toplamı	C=A+B	3.100.000
İndirim ve İstisnalar	D=E+F+G+H	2.020.000
-Geçmiş Yıl Zararı	E	500.000

Kurumlar Vergisi Beyanı (25.04.2015)		Tutar (TL)
-Serbest Bölge Kazancı	F	1.000.000
-Yatırım İndirimi	G	400.000
-Girişim Sermayesi Fonu	H	120.000
Safi Kurum Kazancı (Matrah)	I=C-D	1.080.000
Hesaplanan Kurumlar Vergisi (%20)	J=I x 0,20	216.000
Mahsup Edilecek Geçici Vergi	K	200.000
Ödenecek Kurumlar Vergisi	L=J-K	16.000

Örneğimizden devamla; ayrılan fonun 31.12.2015 tarihine kadar girişim sermayesi yatırım ortaklığı hisse senedi ya da girişim sermayesi yatırım fonu satın alınmasında kullanılması gerekmektedir. Şirket 18.06.2015 tarihli yönetim kurulu toplantısında ayırdığı girişim sermayesi fonunun 70.000 TL'lik kısmı ile DB GSYO A.Ş.'ne ait hisse senetlerinden, 50.000 TL'lik kısmı ile de KL GSYO A. Ş.'ne ait hisse senetlerinden almayı kararlaştırmıştır. Söz konusu işleme ait yevmiye kaydı ise aşağıdaki gibidir.

18.06.2015-----XX nolu yevmiye	Borç	Alacak
110 Hisse Senetleri	120.000	
110.01 DB GSYO A. Ş.	70.000	
110.02 KL GSYO A. Ş.	50.000	
102 Bankalar		120.000

Şayet şirket 2015 yılı içerisinde ayırmış olduğu fon tutarını yatırıma yönlendirmemiş olursa 25.04.2015 tarihinde vermiş olduğu kurumlar vergisi beyannamesinde indirim konusu yaptığı 120.000 TL üzerinden eksik tahakkuk eden (120.000 X 0,20 = 24.000 TL) vergi gecikme faizi ile birlikte mükellef kurumdan aranacaktır.

2.4.3- Girişim Sermayesi Fonunun Vergilendirilmesi

İlgili tebliğe geri dönecek olursak; fonun ayrıldığı yılın sonuna kadar girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya fonlarına yatırım yapılmakla birlikte, girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarların;

- Amacı dışında herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledilmesi,
- İşletmeden çekilmesi,
- Ortaklara dağıtılması,
- Dar mükelleflerce ana merkeze aktarılması,
- Mükelleflerce işin terki,
- İşletmenin tasfiyesi, devredilmesi veya bölünmesi,
- Girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin veya girişim sermayesi yatırım fonu katılma paylarının elden çıkarılmasından itibaren altı ay içinde aynı amaçla yeniden kullanılmaması

hallerinde, bu işlemlerin yapıldığı veya sürenin dolduğu dönemde diğer kazançlarla ilişkilendirilmeksizin vergiye tabi tutulması gerekmektedir. Dolayısıyla, bu fon tutarları, beyan edildiği döneme ilişkin dönem zararı, geçmiş yıl zararları, indirim ve istisnalar ile ilişkilendirilmeksizin vergilendirilecektir.

Yukarıda sayılan hallerde sadece girişim sermayesi fonu hesabında tutulan ve önceki yıllarda indirim konusu yapılan tutarlar vergiye tabi tutulacak olup daha önce beyannamede indirim konusu yapılan tutarlar bakımından ise herhangi bir işlem yapılmayacaktır.

Örneğin; 2014 yılı kazancından 2015 yılında ayrılan 50.000 TL girişim sermayesi fonu 2014 yılı kurum kazancının vergilendirilmesi sırasında kurum kazancından indirilmiş ve kurumun 31.12.2015 tarihli itibariyle 150.000 TL mali zararı oluşmuştur. Kurum söz konusu fonu 2015 yılının temmuz ayında ortaklarına dağıtmıştır. Kurum 2015 yılı sonunda 150.000 TL mali zararı olmasına karşın ortaklarına dağıtımını gerçekleştirdiği 50.000 TL girişim sermayesi fonunu zarardan mahsup etmeyip, kurumlar vergisi matrahı olarak beyan edecek ve hesaplanan $(50.000 \times \%20) = 10.000$ TL kurumlar vergisi ödeyecektir. 2015 yılı mali zarar 150.000 TL de 2016 yılına devrederek ve 5 yılı geçmemek koşulu ile 2016 ve müteakip yıl kurum kazançlarından indirecektir.

Bütün bunlarla birlikte kurumlar vergisinden istisna kazançlar 5520 sayılı KVK'nın 5nci maddesinde düzenlenmiştir. İştirak kazançları istisnasına ilişkin düzenleme Kanunun 5'nci maddesinin 1'inci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde hükme bağlanmıştır. 6322 sayılı Kanunun 34'üncü maddesiyle Kurumlar Vergisi Kanununun 5nci maddesinde yapılan değişikliğin yürürlüğe girdiği 01.01.2013 tarihinden itibaren uygulanmak üzere tam mükellefiyete tabi girişim sermayesi yatırım fonu ve ortaklıklarının katılma payları ile hisse senetlerinden elde edilen kâr payları, kurumlar vergisinden istisna edilmektedir. Ayrıca aynı maddenin d/3 bendinde Türkiye'de kurulu girişim sermayesi yatırım fonları veya ortaklıklarının kazançları kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. Aynı kanunun vergi kesintisi başlıklı 15'inci maddesinin 3'üncü fıkrasında emeklilik yatırım fonlarının kazançları hariç olmak üzere, kanunun 5'inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde yazılı kazançlardan, dağıtılsın veya dağıtılmasın, kurum bünyesinde %15 oranında vergi kesintisi yapılacağı hükme bağlanmıştır. 03.02.2009 tarih ve 27130 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 2009/14594 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile de bu oranın %0 olarak uygulanması kararlaştırılmıştır.

3- SONUÇ

Girişim sermayesi, melek yatırımcılık gibi kavramlarla yeni yeni tanışan ülkemizde gelişmişlik düzeyinin artması, katma değeri ve potansiyel getirisi yüksek olan geleneksel sektörlerin dışında yeni üretim ve hizmet alanları oluşturmakta, sermaye birikiminin artması ise elinde birikimi olanların bu alanlara yatırım yapma şevkini artırmaktadır. Bununla beraber kamu otoritesi de bu tür yatırımların artması ve teşvik edilmesi amacıyla düzenleyici hükümler yürürlüğe koymaktadır.

Girişim sermayesi fonu adı ile mevzuatımıza dahil olan yeni teşvik sistemi bir mükellefin beyan edilecek gelirinin %10'u oranında fon ayırmak suretiyle yeni yatırımlara kaynak aktarmasını sağlamakta, ayrılan fon tutarı belli şartların taşınması halinde beyanname üzerinden indirim konusu yapma hakkını mükellefe vermektedir. Ayrıca girişim sermayesi yatırım ortaklığı adı ile anılan girişim şirketlerine yapılan hisse senedi ve yatırım fonu yatırımlarından elde edilen kazançlar kurumlar vergisinden

istisna edilerek teşvik uygulaması devam etmekte, girişim sermayesi yatırım ortaklıkları ve fonlarının da kazançları kurumlar vergisinden istisna edilerek girişim şirketlerinin bu alanda daha çok faaliyet göstermelerinin amaçlandığı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu
- 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
- 6322 sayılı “Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”
- 7 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği
- SPK, Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları, SPK Yatırımcı Bilgilendirme Kitapçıkları-6, Ankara, 2010
- Seri III, 48.3 Nolu “Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği
- ÜSTÜN, A. “Girişim Sermayesi ve Melek Yatırımcılara Yönelik Vergi Düzenlemeleri”, KPMG Gündem Temmuz - Ekim 2012
- Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu, Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı Sistemi, Bilgilendirme Dökümanı